

Hof Arnhem-Leeuwarden 16 februari 2021

Invoering werknemersbijdrage kan niet eenzijdig worden doorgevoerd omdat met de werknemers bij indiensttreding is afgesproken dat de pensioenregeling premievrij zou zijn. Alles overwegende oordeelt het gerechtshof dat vanwege de inkomensgevolgen van de werknemers niet kan worden geveerd in te stemmen met de werknemersbijdrage.

Er zijn meerdere manieren om arbeidsvoorwaarden (waaronder pensioen) te wijzigen. De belangrijkste zijn (1) wederzijds goedvinden, (2) eenzijdig door de werkgever op basis van eenzijdig wijzigingsbeding op grond van art. 19 PW/7:613 BW en (3) wijziging op basis van goed werkgeverschap ex 7:611 BW (Mammoet/Stoof). In het arrest Mammoet/Stoof van 11 juli 2008 formuleerde de Hoge Raad deze derde wijzigingsroute aan de hand van een drietrapsraket: bestaat voor de werkgever aanleiding tot wijziging, is de voorgestelde wijziging redelijk en kan van de betrokken individuele werknemers geveerd worden het voorstel te aanvaarden.

Bij werkgever IFF werd per 1 juli 2015 de pensioenregeling grondig gewijzigd. Deze wijzigingen werden mede ingegeven door fiscale wijzigingen (Wet Witteveen). Daarbij werd ook voor de eisers in deze procedure een werknemersbijdrage ingevoerd. De pensioenregeling was voor hen tot dat moment v premievrij. De door de invoering getroffen werknemers stapten naar de rechter. De kantonrechter gaf de werknemers gelijk. Weliswaar mocht IFF volgens de kantonrechter de pensioenovereenkomst eenzijdig wijzigen, maar dan toch alleen indien sprake zou zijn van een 'zwaarwichtig belang'. Een dergelijk belang was er volgens de kantonrechter niet: de belangen van IFF bij wijziging zijn niet zo zwaarwegend dat het belang van de werknemers om geen premie te betalen daarvoor moet wijken. IFF is in hoger beroep gekomen omdat zij vindt dat zij wel degelijk een zwaarwichtig belang heeft.

Volgens IFF had de kantonrechter miskend dat in de Pensioenregeling 2015 zowel de pensioenaanspraken van de werknemer als de premieverplichting van de werknemer zijn vastgelegd. Deze zijn volgens de werkgever onlosmakelijk met elkaar verbonden. Werknemers moeten dus ofwel het gehele wijzigingspakket van 2015 aanvaarden ofwel dat gehele pakket verwerpen. IFF stelde verder dat in het pensioenreglement een eenzijdig wijzigingsbeding zou zijn opgenomen.

Het hof overweegt dat de wijzigingen die per 1 juli 2015 werden ingevoerd (de Pensioenregeling 2015) een pakket aan wijzigingen bevat waarvan de werknemersbijdrage een onderdeel is. Maar omdat de werknemers slechts dat ene onderdeel tot inzet van de procedure hadden gemaakt, was het aan de kantonrechter daarover te oordelen. Verder oordeelt het hof dat in het pensioenreglement geen eenzijdig wijzigingsbeding kan worden gelezen. Het betreffende artikel ziet op de procedure waarop wijzigingen kunnen worden doorgevoerd, het bevat geen bevoegdheid om de pensioenovereenkomst eenzijdig te wijzigen.

Omdat de toets op art. 7:613 BW niet slaagt komt de rechtvaardiging van de werkgever tot wijziging aan de orde die wordt gebaseerd op art. art. 7:611 BW. Dat betekent dat voldaan moet worden aan de drietrapsraket die hierboven wordt geschetst. Het hof oordeelt dat er inderdaad sprake was van gewijzigde omstandigheden die aanleiding gaven tot wijziging van de pensioenovereenkomst. Niet alleen de wet Witteveen noopte tot aanpassing, dat gold evenzeer voor de dalende marktrente

waardoor de pensioenlasten sterk zouden stijgen. Waar het hof niet in meeding, was stelling dat de invoering van een werknemersbijdrage voor deze groep werknemers noodzakelijk was. Zo was door IFF niet gesteld dat de totale premielast niet meer zou zijn op te brengen als deze groep werknemers hun premievrijstelling zouden behouden. Zeker nu de werknemersbijdrage van de overige werknemers juist werd verlaagd.

Het hof concludeert al met al dat de inkomensachteruitgang voor de betreffende groep werknemers zodanig is dat hun weigering de Pensioenregeling 2015 op dat onderdeel te aanvaarden niet onaanvaardbaar is. De werkgever wordt veroordeeld tot afdracht van het werknemersdeel in de pensioenpremie van eisers aan het pensioenfonds vanaf 1 juli 2015 tot de arbeidsovereenkomst voortduurt.

NB

Hoewel de ondernemingsraad had ingestemd, bracht dat onvoldoende gewicht met zich. Volgens vaste jurisprudentie kan de instemming van de ondernemingsraad bij de door de rechter te maken afweging worden betrokken of sprake is van een omstandigheid die tot wijziging noopt. De instemming van de ondernemingsraad heeft echter geen doorslaggevende omstandigheid.

(Hof Arnhem-Leeuwarden 16 februari 2021, ECLINLGHARL20211510)

Mr. M.W. Minnaard